

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

202.. оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ТУХАЙ /Шинэчилсэн найруулга/

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилго

1.1.Энэ хуулийн зорилго нь амьжиргааны түвшин доогуур, эмзэг байдалд өртсөн өрх, иргэний амьжиргааг дэмжих, эрсдэлт нөхцөлөөс урьдчилан сэргийлэх, бие даан амьдрах чадавхыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн нийгмийн халамжийн төрөл, хамрах хүрээг тогтоох, нийгмийн халамжийн байгууллагын тогтолцоо, чиг үүргийг тодорхойлохтой холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Нийгмийн халамжийн хууль тогтоомж

2.1.Нийгмийн халамжийн хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Ахмад настны тухай хууль, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хууль, Хүүхэд хамгааллын тухай хууль, Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1.Нийгмийн халамжийн тухай хууль болон холбогдох хууль тогтоомжид заасан нөхцөл, шалгуурыг хангасан Монгол Улсын иргэн, Монгол Улсад хууль ёсоор байнга оршин суудаг гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүн нийгмийн халамжид хамрагдах эрхтэй.

4 дүгээр зүйл.Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

4.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томъёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

4.1.1.“нийгмийн халамж” гэж зорилтот өрх, иргэнд төрөөс тэтгэвэр, тэтгэмж олгох, дэмжлэг, үйлчилгээ үзүүлэх арга хэмжээг;

4.1.2.“өрхийн мэдээллийн нэгдсэн сан” гэж Үндэсний статистикийн хороо, нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хамтран баталсан аргачлалын дагуу өрхийн амьжиргааны түвшинг тогтоож, оноогоор эрэмбэлсэн өрх, иргэний талаарх мэдээллийг;

4.1.3.“нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрх, иргэн” гэж өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн, амьжиргааны түвшин нь тухайн үеийн ядуурлын шугамаас доогуур өрхөөс сонгогдсон өрх, иргэнийг;

4.1.4.“ахмад настан” гэж Ахмад настны тухай хуулийн 3.1, 3.3-т заасан хүнийг;

4.1.5.“хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн” гэж Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуулийн 4.1.1-д заасан хүнийг;

4.1.6.“байнгын асаргаа шаардлагатай хүн” гэж бусдын туслалцаагүйгээр өдөр тутмын үйлдлээ бие даан гүйцэтгэх чадваргүй болохыг эрх бүхий байгууллагаас тогтоосон хүнийг;

4.1.7.“бүтэн өнчин хүүхэд” гэж эцэг, эх нь хоёул тогтоогдоогүй, нас барсан, сураггүй алга болсон, эрх зүйн чадамжгүй болон эцэг, эх байх эрхээ шүүхийн шийдвэрээр хязгаарлуулсан, хасуулсан бол тухайн шийдвэр хүчин төгөлдөр байх хугацаанд, түүнчлэн эцэг тодорхойгүйн улмаас эхтэйгээ амьдарч байгаад эх нь нас барсан, гэр бүл салсны улмаас асрамждаа авсан эх /эцэг/ нь нас барсан 18 хүртэлх насны хүүхдийг;

4.1.8.“өрх толгойлсон эх, эцэг” гэж нөхөр эсхүл эхнэр нас барсан, сураггүй алга болсон нь шүүхээр тогтоогдсон, эцэг, эх байх эрхээ шүүхийн шийдвэрээр хязгаарлуулсан, хасуулсан бол тухайн шийдвэр хүчин төгөлдөр байх хугацаанд, гэрлэлтээ цуцлуулсан, гэрлэж байгаагүй боловч төрүүлсэн, үрчлэн авсан хүүхэдтэй ганц бие иргэнийг;

4.1.9.“эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхэд” гэж Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 4.1.4-т заасан хүүхдийг;

4.1.10.“зорилтот өрх, иргэн” гэж энэ хуулийн 4.1.3-4.1.9-д заасан болон нийгмийн халамжийн дэмжлэг, үйлчилгээнд хамрагдах өрх, иргэнийг;

4.1.11.“кейс менежмент” гэж зорилтот өрх, иргэний тулгамдсан асуудлыг тодорхойлж, хэрэгцээ болон эрсдэлийн зэргийг үнэлэх, төлөвлөх, төлөвлөгөөний дагуу нийгмийн халамжийн арга хэмжээ болон бусад тусламж, үйлчилгээг үе шаттай үзүүлэх, зохицуулах, эргэн хянах үйл ажиллагааг;

4.1.12.“босго шугам” гэж нийгмийн халамжийн тухайн арга хэмжээнд хамрагдах өрх, иргэнийг тодорхойлох зорилгоор өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн өрхийг амьжиргааны түвшингээр эрэмбэлсэн өрхөөс нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний тогтоосон онооны хязгаарыг;

4.1.13.“бие даан амьдрах чадавхыг дэмжих урт хугацааны цогц үйлчилгээ” гэж иргэн, хуулийн этгээдийн оролцоотойгоор нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрх, иргэнийг кейс менежментэд суурилан зан, хандлагыг өөрчлөх, хөдөлмөрт бэлтгэх, өрхийн орлогыг нэмэгдүүлэх, амьдралын чанарыг сайжруулах арга хэмжээг;

4.1.14.“асрамжийн үйлчилгээ” гэж бие даан амьдрах чадваргүй ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн, бүтэн өнчин болон эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхдийг байрлуулан хоол, хувцас, эмнэлэг, соёл, ахуй, сэтгэл зүй, асаргаа сувилахуйн үйлчилгээ үзүүлэх, тэдний амьдралын хэвийн нөхцөлийг бүрдүүлэх, хууль ёсны эрх ашгийг нь хамгаалах хувилбарт арга хэмжээг;

4.1.15.“гэнэтийн аюулт үзэгдэл, эрсдэлт нөхцөлийн сөрөг нөлөөг бууруулах үйлчилгээ” гэж Гамшгаас хамгаалах тухай хуулийн 4.1.2, 4.1.3-т заасан аюулт үзэгдэлд нэрвэгдэж гэр орон, амьжиргааны эх үүсвэрээ алдсан нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрх, иргэнд үзүүлэх арга хэмжээг;

4.1.16.“нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа” гэж зорилтот өрх, иргэнийг нийгмийн халамжийн арга хэмжээнд хамруулах, зохицуулах, мэдээллийн сан бүрдүүлэн ашиглах, хяналт тавих үйл явцыг;

4.1.17.“нийгмийн ажлын мэргэжлийн удирдлага” гэж нийгмийн халамжийн арга хэмжээг үзүүлж байгаа нийгмийн ажилтан болон сум, хорооны нийгмийн халамжийн мэргэжилтнийг онол, арга зүйн хувьд удирдан чиглүүлэх, дэмжих, зөвлөн туслах, хөгжүүлэх үйл ажиллагааг.

5 дугаар зүйл.Нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаанд баримтлах зарчим

5.1.Нийгмийн халамжийн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанд дараах зарчмыг баримтална:

- 5.1.1.хүний эрхийг дээдлэх, хувь хүний нэр төрд хүндэтгэлтэй хандах;
- 5.1.2.хүмүүнлэг, энэрэнгүй байдлыг эрхэмлэх;
- 5.1.3.хувь хүний хуулиар хамгаалсан нууцыг хадгалах;
- 5.1.4.хувь хүний ялгаатай байдал, онцлогийг хүндэтгэх;
- 5.1.5.жендерийн эрх тэгш байдлыг хангах;
- 5.1.6.улс төрийн нам, эвслийн үйл ажиллагаанаас ангид байх;
- 5.1.7.гэр бүл, орон нутаг, олон нийтийн оролцоог дэмжих;
- 5.1.8.үйлчилгээг үл тулгах, сайн дурын үндсэн дээр сонголттой байх;
- 5.1.9.нийгмийн халамжийн арга хэмжээ нь нөхцөл шалгуур, хугацаатай байх;
- 5.1.10.хөдөлмөр эрхлэхийг дэмжих, ядуурал, ажилгүйдэл, тэгш бус байдлыг бууруулах.

6 дугаар зүйл.Нийгмийн халамжийн арга хэмжээний төрөл

6.1.Нийгмийн халамжийн арга хэмжээ нь дараах төрөлтэй байна:

- 6.1.1.нийгмийн халамжийн тэтгэвэр;
- 6.1.2.нийгмийн халамжийн тэтгэмж;
- 6.1.3.нийгмийн халамжийн дэмжлэг;
- 6.1.4.нийгмийн халамжийн үйлчилгээ.

6.2.Энэ хуулийн 6.1.1, 6.1.2, 6.1.3-т заасан тэтгэвэр, тэтгэмж, дэмжлэгийн хэмжээ, олгох журмыг Засгийн газар батална.

6.3.Энэ хуулийн 6.1.4-т заасан үйлчилгээг үзүүлэх журам, нийгмийн халамжийн үйлчилгээнд хамрагдах өрх, иргэнд нөхцөл байдлын үнэлгээ хийх заавар, үйлчилгээний чанарын шалгуурыг нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

6.4.Энэ хуулийн 6.1.4-т заасан үйлчилгээг иргэн, хуулийн этгээдээр гэрээлэн гүйцэтгүүлэх үйлчилгээний жишиг үнийг нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн, санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнтэй хамтран батална.

6.5.Энэ хуулийн 6.1.3, 6.1.4-т заасан дэмжлэг, үйлчилгээнд хамрагдсан иргэний бүртгэл, мэдээллийг цахимжуулах, давхардлыг арилгах, гэрээт байгууллагын санхүүжилтийг гүйцэтгэлд үндэслэн олгох зорилгоор иргэний Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хуулийн 4.1.1-д заасан мэдээллийг ашиглана.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ТЭТГЭВЭР, ТЭТГЭМЖ

7 дугаар зүйл.Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр

7.1.Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр /цаашид “халамжийн тэтгэвэр” гэх/-ийг дараах хүнд сар бүр олгоно:

7.1.1.Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн Тайлбар хэсэгт заасан насанд хүрсэн бөгөөд өрхийн амьжиргааны түвшин нь босго шугамаас доогуур үнэлэгдсэн өрхийн ахмад настан;

7.1.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуулийн 37.1, 37.2-т заасны дагуу хөгжлийн бэрхшээлтэй болохыг тодорхойлсон, хөдөлмөрийн чадвараа 50 ба түүнээс дээш хувиар алдсан 18 насанд хүрсэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн;

7.1.3.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуулийн 37.2.1-д заасан комиссын тодорхойлсон хөгжлийн бэрхшээлтэй 18 хүртэлх насны хүүхэд;

7.1.4.Гэр бүлийн тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлд заасан эрх, үүрэг бүхий тэжээгч нь нас барсан 18 хүртэлх насны хүүхэд.

7.2.Энэ хуулийн 7.1.1, 7.1.2, 7.1.4-т заасан иргэн нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр авах эрх үүссэн бол тэтгэврийн төрлөөс үл хамааран халамжийн тэтгэврийг давхардуулан олгохгүй.

7.3.Энэ хуулийн 7.1.1-д заасан иргэнд 7.1.2-т заасан иргэний халамжийн тэтгэврийг давхардуулан олгохгүй.

7.4.Нийгмийн даатгалын болон нийгмийн халамжийн байгууллага, ажилтан нь нийгмийн даатгалын санд тэтгэврийн даатгалын шимтгэл албан журмаар эсхүл сайн дураар төлдөггүй эсхүл төлсөн хугацаа нь нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжид заасан хугацаанд хүрэхээргүй байгаа 45 насанд хүрсэн иргэнд ирээдүйд өндөр насны тэтгэвэр авах эрх үүсэхгүй тухай мэдэгдэл, мэдээлэл хүргүүлж, зөвлөгөө өгнө.

8 дугаар зүйл.Нийгмийн халамжийн тэтгэмж

8.1.Нийгмийн халамжийн тэтгэмж /цаашид “халамжийн тэтгэмж” гэх/-ийг 18 насанд хүрсэн дараах иргэнд сар бүр олгоно:

8.1.1.нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн, эмнэлгийн хяналтад байдаг, байнгын асаргаа шаардлагатай ахмад настныг асарч байгаа;

8.1.2.эмнэлгийн хяналтад байдаг, байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнийг асарч байгаа;

8.1.3.тэжээн тэтгэх хүүхэдгүй, ганц бие ахмад настан болон хөгжлийн бэрхшээлтэй ганц бие иргэнийг гэр бүлдээ авч асрамжилж байгаа;

8.1.4.бүтэн өнчин хүүхдийг үрчлэн авсан, Гэр бүлийн тухай хуулийн 25.5-д заасан болон эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхдийг гэр бүлдээ авч асрамжилж байгаа;

8.1.5.18 хүртэлх насны гурав болон түүнээс дээш хүүхэдтэй эсхүл хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй бол 2 ба түүнээс дээш хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэг.

8.2.Энэ хуулийн 4.1.6-д заасан хүний өвчин, гэмтлийн жагсаалт, хугацаа болон байнгын асаргаа шаардлагатай хүний өдөр тутмын үйлдлийг бие даан гүйцэтгэх чадварын түвшинг үнэлэх зааврыг эрүүл мэндийн болон нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хамтран батална.

8.3.Өрхийн болон сум, тосгоны эрүүл мэндийн төв (багийн эмч)-ийн Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 3.1.6-д заасан эрүүл мэндийн ажилтан болон сум, хорооны

нийгмийн халамжийн мэргэжилтэн нь энэ хуулийн 8.2-т заасан жагсаалт, зааврыг үндэслэн байнгын асаргаа шаардлагатай хүний өдөр тутмын үйлдлээ бие даан гүйцэтгэх чадварын түвшинг үнэлж, энэ хуулийн 8.4, 8.5, 8.6-д заасан зөвлөл, комисст цахим эсхүл цаасан хэлбэрээр хүргүүлнэ.

8.4.Ахмад настны байнгын асаргаа шаардлагатай эсэхийг Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 16.21-д заасан Эмнэлэг хяналтын комисс тодорхойлно.

8.5.18 ба түүнээс дээш насны хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний байнгын асаргаа шаардлагатай эсэхийг Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуульд заасан Эрүүл мэндийн магадлалын зөвлөл, Сэтгэцийн өвчний салбар зөвлөл тус тус тодорхойлно.

8.6.18 хүртэлх насны хүүхдийн байнгын асаргаа шаардлагатай эсэхийг Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуульд заасан Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эрүүл мэнд, боловсрол, нийгмийн хамгааллын комисс тодорхойлно.

8.7.Энэ хуулийн 8.4, 8.5, 8.6-д заасан зөвлөл, комисс нь байнгын асаргаа шаардлагатайг тогтоох, хугацааг сунгахдаа иргэнийг зайлшгүй биеэр байлцуулах шаардлагатайгаас бусад тохиолдолд холбогдох нотлох баримтад үндэслэнэ.

8.8.Аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага нь энэ хуулийн 8.21-д зааснаас бусад тохиолдолд энэ хуулийн 8.4, 8.5, 8.6-д заасан зөвлөл, комиссын дүгнэлтийг үндэслэн иргэнд халамжийн тэтгэмж олгох эсэх асуудлыг шийдвэрлэнэ.

8.9.Байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн энэ хуулийн 8.1.1, 8.1.2-т заасан тэтгэмж эсхүл Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуулийн 32.2-т заасан хувийн туслах үйлчилгээний аль нэгийг сонгоно.

8.10.Байнгын асаргаа шаардлагатай ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн нь асаргааны хувилбарт үйлчилгээнд хамрагдсан тохиолдолд энэ хуулийн 8.1.1, 8.1.2-т заасан тэтгэмжийг тухайн хугацаанд давхардуулан олгохгүй.

8.11.Энэ хуулийн 8.1.1, 8.1.2-т заасан иргэнд асаргаа, сувилгаа, сэтгэл зүй болон хүний эрхийн сургалтыг аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага нь иргэн, хуулийн этгээдээр гэрээлэн гүйцэтгүүлж, зардлыг Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангаас санхүүжүүлнэ.

8.12.Энэ хуулийн 8.1.4-т заасан иргэнд хүүхдийн эрх, эрүүл мэнд, хөгжил, сэтгэл зүй, хүмүүжлийн эерэг харилцаа хандлага, аюулгүй байдлын, хүүхэд хамгааллын сургалтыг аймаг, дүүргийн хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан байгууллага нь иргэн, хуулийн этгээдээр гэрээлэн гүйцэтгүүлж, хүүхэд хамгааллын урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны зардлаас санхүүжүүлнэ.

8.13.Энэ хуулийн 8.11, 8.12-т заасан сургалтын хөтөлбөр болон зохион байгуулах, гэрээлэн гүйцэтгэх иргэн, хуулийн этгээдийг сонгон шалгаруулах журмыг нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

8.14.Энэ хуулийн 8.1.1, 8.1.2-т заасан тэтгэмжийг авах иргэн, сум, хорооны нийгмийн халамжийн мэргэжилтэн болон үйлчлүүлэгчтэй гурвалсан гэрээ байгуулах, сургалтад хамруулах, хяналт үнэлгээ хийх ажлыг аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага зохион байгуулна.

8.15.Энэ хуулийн 8.1.4-т заасан тэтгэмжийг авах иргэн, сум, хорооны хүүхэд, гэр бүлийн нийгмийн ажилтантай гэрээ байгуулах, сургалтад хамруулах, хяналт үнэлгээ хийх ажлыг аймаг, дүүргийн хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан байгууллага зохион байгуулна.

8.16.Өрх толгойлсон эх, эцэг нь хууль ёсоор гэрлэлтээ бүртгүүлээгүй боловч Гэр бүлийн тухай хуулийн 21.5-д заасан хүүхэдтэй эсхүл Иргэний хуулийн 126.2-т заасан хамтран өмчлөх дундын өмчтэй эсхүл 180 хоногоос дээш хугацаагаар нэг гэрт амьдарч байгаа хамтран амьдрагчтай бол энэ хуулийн 8.1.5-д заасан тэтгэмжийг олгохгүй.

8.17. Энэ хуулийн 8.1.1, 8.1.2, 8.1.3, 8.1.4-т заасан халамжийн тэтгэмжийг асруулж байгаа хүн тус бүрээр тооцож олгоно.

8.18.Нэг иргэн нэг хаяг дээр оршин суугаа 3 хүртэлх иргэнийг асарч болно. Энэ хуулийн 8.1.4-т заасан иргэн нэг гэр бүлийн хүүхдийг асрах тохиолдолд энэ заалт хамаарахгүй.

8.19.Хөдөлмөр эрхэлж байгаа хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний хувийн туслах үйлчилгээний зардлыг Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангаас, бусад хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хувийн туслах үйлчилгээний зардлыг нийгмийн халамжийн сангаас тус тус санхүүжүүлнэ.

8.20.Энэ хуулийн 8.4, 8.5, 8.6-д заасан зөвлөл, комиссын гишүүд, эрүүл мэндийн ажилтан энэ хуулийн 4.1.6-д заасан өдөр тутмын үйлдлээ бие даан гүйцэтгэх чадварын түвшинг үнэлэхтэй холбогдсон чиг үүрэг, дүрмийг эрүүл мэндийн болон нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хамтран батална.

8.21.Аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага, ажилтан нь энэ хуулийн 8.4, 8.5, 8.6-д заасан зөвлөл, комиссоос гаргасан тодорхойлолт, шийдвэр нь тухайн иргэний бодит нөхцөл байдалтай нийцэхгүй гэж дүгнэсэн бол уг шийдвэрийг тухайн аймаг, дүүргийн Эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүйн хороонд хүргүүлж, дүгнэлт гаргуулна.

9 дүгээр зүйл.Халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн хэмжээ

9.1.Энэ хуулийн 7.1.1-д зааснаас бусад хүнд олгох халамжийн тэтгэврийн хэмжээ нь хүн амын амьжиргааны доод түвшингийн бүсүүдийн дунджийн 80 хувиас багагүй байна.

9.2.Энэ хуулийн 7.1-д заасан хүнд олгох халамжийн тэтгэврийн хэмжээг ахмад настанд өрхийн амьжиргааны түвшинтэй уялдуулан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь хэмжээ, хугацаа, үйлдлийн чадамж, хэрэгцээний үнэлгээнд үндэслэн, тэжээгч нь нас барсан 18 хүртэлх насны хүүхэдтэй өрхөд хүүхдийн тоо, өрхийн амьжиргааны түвшинтэй уялдуулан тус тус ялгаатай тогтооно.

9.3.Энэ хуулийн 8.1.1, 8.1.2, 8.1.3-т заасан иргэнд олгох халамжийн тэтгэмжийн хэмжээ нь өрхийн амьжиргааны түвшин, ахмад настны цогц үнэлгээ, хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь хэмжээ, хугацаа, үйлдлийн чадамж, хэрэгцээний үнэлгээнд үндэслэн, энэ хуулийн 8.1.4, 8.1.5-д заасан халамжийн тэтгэмжийн хэмжээ нь өрхийн амьжиргааны түвшин, хүүхдийн тооноос хамаарч тус тус ялгаатай байна.

9.4.Энэ хуулийн 9.2, 9.3-т заасан халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн хэмжээг ялгаатай тооцох аргачлалыг нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнтэй хамтран батална.

9.6.Энэ хуулийн 9.5-д заасан аргачлалд халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн хэмжээг тухайн өрхөд улсын төсвөөс болон нийгмийн халамжийн сангаас сард олгож байгаа халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, дэмжлэгийн нийлбэр, өрхийн хөдөлмөрийн чадвартай гишүүний тоо зэргээс хамаарч бууруулж тооцож болохыг тусгана.

10 дугаар зүйл.Халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж олгох

10.1.Халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж авахыг хүссэн өрх, иргэн холбогдох баримт бичгийг бүрдүүлж, сум, хорооны нийгмийн халамжийн мэргэжилтэн (цаашид “нийгмийн халамжийн мэргэжилтэн” гэх) биечлэн эсхүл цахимаар өргөдөл гаргана.

10.2.Халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийг иргэний хүсэлт гаргасан өдрөөс эхлэн хөдөлмөрийн чадвар нь сэргээгдэх, хуулиар тогтоосон бусад эрх нь дуусгавар болсон өдрийг хүртэл хугацаанд, нас барсан тохиолдолд нас барсан сарыг дуусах хүртэл хугацаанд түүний сонгосон арилжааны банк дахь дансаар дамжуулан олгоно.

10.3.16 хүртэлх насны хүүхдэд олгох халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийг эцэг, эх, эсхүл хууль ёсны асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигчид олгох бөгөөд хүүхэд 16 насанд хүрсэн бол өөрт нь олгоно. Хэрэв хүүхэд асрамжийн үйлчилгээнд хамрагдаж байгаа бол тухайн хүүхдийн арилжааны банк дахь дансанд шилжүүлнэ.

10.4.Иргэний хуулийн 18.2-т заасны дагуу шүүх иргэний эрх зүйн чадамжгүй гэж тооцсон хүн асрамжийн газар, Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тухай хуулийн 7.1.3, 7.1.5-д заасан үйлчилгээнд 90 хоногоос дээш хугацаанд хамрагдаж байгаа бол тухайн хүний энэ хуулийн 7.1, 8.1-т заасан халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийг үйлчилгээ үзүүлж байгаа байгууллагын дансанд шилжүүлнэ.

10.5.Иргэний хөдөлмөрийн чадвар алдсан болон байнгын асаргаа шаардлагатай байх хугацааг нөхөн сунгасан бол аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага нь уг иргэнд 6 хүртэлх сарын халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийг нөхөж олгоно.

10.6.Хүндэтгэн үзэх шалтгааны улмаас иргэнд 1 жилээс доош хугацааны олгогдоогүй халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийг аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын шийдвэрийг, 1 жилээс дээш хугацааны тэтгэвэр, тэтгэмжийг шүүхийн шийдвэрийг үндэслэн нөхөн олгоно.

11 дүгээр зүйл.Халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж олголтыг зогсоох

11.1.Халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж олголтыг дараах үндэслэлээр зогсооно:

11.1.1.хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний хөдөлмөрийн чадвар сэргэсэн, эсхүл хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь хэмжээ 50 хувиас доош тогтоогдсон бол эрх дуусгавар болсон өдрөөс;

11.1.2.тэжээгч нь нас барсны тэтгэвэр авагч хүүхэд 18 нас хүрсэн бол эрх дуусгавар болсон өдрөөс;

11.1.3.энэ хуулийн 8.1.5-д заасан өрхийн хүүхдийн тоо 3-оос бага болсон бол эрх дуусгавар болсон өдрөөс;

11.1.4.халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж авагч нас барсан бол нас барсны дараа сараас;

11.1.5.энэ хуулийн 8.1.1, 8.1.2-т заасан иргэний асарч байгаа хүнд байнгын асаргаа шаардлагагүй болсон бол эрх дуусгавар болсон өдрөөс;

11.1.6.энэ хуулийн 8.1.1-д заасан иргэний өрхийн амьжиргааны түвшин босго шугамаас дээшилсэн бол дараа сараас;

11.1.7.хуурамч баримт бичиг бүрдүүлж халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж авсан бол нийгмийн халамжийн улсын байцаагчийн актад заасан хугацаанаас;

11.1.8.халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж авагч Монгол Улсын харьяатаас гарсан тухай Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн зарлиг хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс;

11.1.9.Монгол Улсын нийгмийн хамгааллын олон улсын хэлэлцээрт өөрөөр заагаагүй бол Монгол Улсад хууль ёсоор оршин суугаа халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж авагч гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүн Монгол Улсаас бүрмөсөн буцах хүсэлт гаргасан бол Монгол Улсын хилээр гарсны дараа сараас;

11.1.10.хууль тогтоомжид заасан бусад үндэслэл.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ДЭМЖЛЭГ

12 дугаар зүйл.Нийгмийн халамжийн дэмжлэг

12.1.Нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрх, иргэнд нийгмийн халамжийн дараах дэмжлэг үзүүлнэ:

12.1.1.хүнс тэжээлийн дэмжлэг;

12.1.2.сургалтын байгууллагад суралцагчид үзүүлэх дэмжлэг;

12.1.3.эрүүл мэндийн дэмжлэг.

12.2.Өрхийн амьжиргааны түвшин нь босго шугамаас доогуур үнэлгээтэй өрх эсхүл байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнтэй өрхөд нийтийн халаалтгүй сууц, гэрт амьдардаг бол жилд нэг удаа хөнгөлөлттэй үнээр түлш олгох арга хэмжээг аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлаас баталсан журмын дагуу хэрэгжүүлж, орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлнэ.

12.3.Өрхийн амьжиргааны түвшин нь босго шугамаас доогуур үнэлгээтэй өрх эсхүл байнгын асаргаа шаардлагатай хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнтэй өрхөд Эрчим хүчний тухай хуулийн 9.1.4-т заасан аргачлалаар тогтоосон тарифын дагуу эрчим хүчний хөнгөлөлт үзүүлнэ.

13 дугаар зүйл.Хүнс тэжээлийн дэмжлэг

13.1.Хүнс тэжээлийн дэмжлэгийг өрхийн амьжиргааны түвшин нь нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний баталсан босго шугамаас доогуур үнэлгээтэй өрхийн хөдөлмөрийн насны, хөдөлмөрийн чадвартай иргэнээс бусад иргэнд сар бүр олгоно.

13.2.Хүнс тэжээлийн дэмжлэгт хамаарах хүнсний бүтээгдэхүүний жагсаалтыг нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батлах бөгөөд хүнсний бүтээгдэхүүнийг цахим картаар худалдан авна.

13.3.Хүнс тэжээлийн дэмжлэгт хамрагдаж байгаа өрх нь дараах нөхцөлийг биелүүлэх үүрэгтэй:

13.3.1.хөдөлмөрийн насны хөдөлмөрийн чадвартай иргэн нь хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хууль тогтоомжид заасан арга хэмжээ, үйлчилгээнд хамрагдах;

13.3.2.хүүхдээ товлот дорхлаажуулалтад бүрэн хамруулах;

13.3.3.сургуулийн насны хүүхдээ албан боловсрол эсхүл албан бус боловсролд бүрэн хамруулж, хүүхдэд суурь боловсрол заавал эзэмшүүлэх.

13.4.Хүнс тэжээлийн дэмжлэгийг энэ хуулийн 13.1-д заасан дараах иргэнд олгоно:

13.4.1.0-18 хүртэлх насны хүүхэд;

13.4.2.ахмад настан;

13.4.3.хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн;

13.4.4.жирэмсэн болон 0-3 хүртэлх насны хүүхдээ асарч байгаа эх эсхүл эцэг;

13.4.5.хүүхэд нь сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдаагүй бол 6 хүртэлх насны хүүхдээ асарч байгаа эх эсхүл эцэг;

13.4.6.байнгын асаргаа шаардлагатай хүнийг асарч байгаа иргэн;

13.4.7.их, дээд сургууль, коллеж, политехник коллеж, мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төвд суралцагч.

13.5.Хүнс тэжээлийн дэмжлэгт хамрагдах хугацаа нь 24 сар байх бөгөөд тухайн өрхийн амьжиргааны түвшин болон энэ хуулийн 13.3-д заасан нөхцөлийн биелэлт, идэвх оролцоонд үндэслэн дахин 24 хүртэлх сараар сунгана.

13.6.Энэ хуулийн 13.5-т заасан хугацааны дараа тухайн өрхийн амьжиргааны түвшин нь хүнс тэжээлийн дэмжлэгт хамрагдахаар байвал дэмжлэгийн хэмжээг 50 хувиар бууруулан нэг удаа 12 сараар сунгах бөгөөд дахин сунгахгүй.

13.7.Хүнс тэжээлийн дэмжлэгт хамрагдаж байгаа өрхөд хөдөлмөрийн чадвартай хөдөлмөрийн насны иргэн байхгүй бол энэ хуулийн 13.6 дахь хэсэг хамаарахгүй, үргэлжлүүлэн олгоно.

13.8.Сум, хорооны нийгмийн халамжийн мэргэжилтэн нь иргэний үнэмлэхгүй, шилжилт хөдөлгөөний бүртгэлгүй зорилтот өрх, иргэнийг илрүүлж, кейс менежментэд үндэслэн 6 хүртэлх сарын хугацаанд хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлж болно. Энэ хугацаанд улсын бүртгэлийн ажилтантай хамтран баримт бичгийн зөрчлийг арилган зохих нийгмийн халамжийн болон бусад арга хэмжээнд хамруулна.

14 дүгээр зүйл.Сургалтын байгууллагад суралцагчид үзүүлэх дэмжлэг

14.1.Өрхийн амьжиргааны түвшин нь босго шугамаас доогуур үнэлгээтэй өрхийн ерөнхий боловсролын болон их, дээд сургууль, коллежид суралцаж байгаа хүүхдэд боловсрол эзэмшихэд нь зориулж дараах дэмжлэг үзүүлнэ:

14.1.1.цэцэрлэгийн хүүхдийн хоолны үнийн;

14.1.2.Сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсролын тухай хуулийн 11.8-д заасан төлбөрийн;

14.1.3.магадлан итгэмжлэгдсэн дотоодын их, дээд сургууль, мэргэжлийн болон техникийн боловсролын сургалтын байгууллага, коллежид 2.8 ба түүнээс дээш

голч оноотой суралцаж байгаа бүтэн өнчин болон Гэр бүлийн тухай хуулийн 25.5-д заасан суралцагчийн амьжиргааны зардлын.

14.2.Боловсролын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагаас ирүүлсэн энэ хуулийн 14.1.1, 14.1.2-т заасан дэмжлэгт хамрагдах суралцагчийн мэдээлэлд үндэслэн дэмжлэгийг олгох арга хэмжээг зохион байгуулна.

14.3.Нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь боловсролын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагаас ирүүлсэн суралцагчийн мэдээлэлд үндэслэн энэ хуулийн 14.1.3-т заасан дэмжлэгийг тухайн суралцагчийн арилжааны банк дахь харилцах дансанд нийгмийн халамжийн сангаас тухай бүр шилжүүлнэ.

15 дугаар зүйл.Эрүүл мэндийн дэмжлэг

15.1.Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 8.2.3-т заасны дагуу Өрхийн амьжиргааны түвшин нь босго шугамаас доогуур үнэлгээтэй өрхийн албан журмын даатгал төлж байгаагаас бусад гишүүний эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийг улсын төсвөөс сар бүр төлнө.

15.2.Энэ хуулийн 15.1-д заасан өрхийн 0-6 хүртэлх насны хүүхдэд нэн шаардлагатай эм, бичил тэжээл, эмэгтэйчүүдэд нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн эм, хэрэгслийн үнийн хөнгөлөлтийг үзүүлнэ.

15.3.Энэ хуулийн 15.1-д заасан өрхийн согтуурах мансуурах донтой иргэний донтолтыг бууруулах эмийн хөнгөлөлт, эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний зардлыг Архидан согтуурахтай тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг дэмжих сангаас олгож, эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагаар дамжуулан санхүүжүүлнэ.

15.4.Энэ хуулийн 15.2-т заасан бичил тэжээл, эм, хэрэгслийн төрөл, хөнгөлөлтийн хэмжээ, 15.3-т заасан эмийн хөнгөлөлт, эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний зардлын хэмжээг эрүүл мэндийн болон нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний саналыг үндэслэн Эрүүл мэндийн даатгалын үндэсний зөвлөл батална.

15.5.Энэ хуулийн 15.1-д заасан иргэний эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийг санхүүжүүлэх зардлыг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний төсвийн багцад жил бүр тусгана.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

16 дугаар зүйл.Нийгмийн халамжийн үйлчилгээний төрөл

16.1.Нийгмийн халамжийн үйлчилгээ нь дараах төрөлтэй байна:

16.1.1.бие даан амьдрах чадавхыг дэмжих урт хугацааны үйлчилгээ;

16.1.2.асрамжийн үйлчилгээ;

16.1.3.гэнэтийн аюулт үзэгдэл, эрсдэлт нөхцөлийн сөрөг нөлөөг бууруулах үйлчилгээ.

16.2.Аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага нь нийгмийн халамжийн үйлчилгээг үзүүлэх иргэн, хуулийн этгээдийг Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн дагуу сонгон шалгаруулна.

16.3.Нийгмийн халамжийн үйлчилгээг үзүүлэх иргэн, хуулийн этгээд нь орон тооны нийгмийн ажилтантай, тухайн чиглэлээр мэргэшсэн, үйлчилгээний чанарт тавигдах шалгуурыг хангасан байна.

16.4.Энэ хуулийн 17.5, 17.6-д заасан иргэнд үзүүлэх үйлчилгээний зардлыг Согтууруулах ундааны эргэлтэд хяналт тавих, архидан согтуурахтай тэмцэх тухай хуулийн 33.1-д заасан сангаас, энэ хуулийн 16.1-д заасан нийгмийн халамжийн үйлчилгээний зардлын 50 хувийг улсын төсвөөс, үлдсэн 50 хувийг орон нутгийн төсвөөс тус тус нийгмийн халамжийн санд төвлөрүүлэн санхүүжүүлнэ.

17 дугаар зүйл.Бие даан амьдрах чадавхыг дэмжих урт хугацааны үйлчилгээ

17.1.Өрхийн амьжиргааны түвшин нь босго шугамаас доогуур үнэлгээтэй нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрх, иргэнд бие даан амьдрах чадавхыг дэмжих 36 хүртэлх сарын хугацааны үйлчилгээ үзүүлнэ.

17.2.Бие даан амьдрах чадавхыг дэмжих урт хугацааны үйлчилгээг дараах үе шатаар цогц байдлаар хэрэгжүүлнэ:

17.2.1.үйлчилгээнд хамрагдах өрх, иргэнийг сум, хорооны нийгмийн халамжийн мэргэжилтэн болон Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуульд заасан Хамтарсан багтай судалж, сонгох;

17.2.2.үйлчилгээнд хамрагдах өрх, иргэний нөхцөл байдалд үнэлгээ хийх;

17.2.3.энэ хуулийн 17.2.2-т заасан үнэлгээнд үндэслэн тухайн өрхийн гишүүнтэй хамтран тухайн өрхийн нөхцөл байдал, нөөц боломж, чадавхад тулгуурлан өрхийг хөгжүүлэх, амьжиргааг дээшлүүлэх зорилготой Өрхийн хөгжлийн төлөвлөгөөг боловсруулж, хэрэгцээт халамж, хөдөлмөр, нийгмийн үйлчилгээг тодорхойлох;

17.2.4.өрхийн хөгжлийн төлөвлөгөөний дагуу өрх, иргэнийг нийгмийн халамжийн зохих арга хэмжээнд хамруулж, боловсрол, эрүүл мэнд, хөдөлмөр эрхлэлт, хууль зүйн, нийгмийн ажлын болон ахуй, соёлын бусад үйлчилгээ, дэмжлэгт холбон зуучлах;

17.2.5.өрхийн гишүүний зан үйл, хандлагыг өөрчлөх ганцаарчилсан болон бүлгийн зөвлөгөө, сэтгэл зүйн засалд хамруулах;

17.2.6.амьдрах ухаан, хөдөлмөрт бэлтгэх сургалтад хамруулах, бие даан амьдрах чадвар дадлыг хэвшүүлэх, бие даан амьдрах, орлогын тогтвортой эх үүсвэр бүрдүүлэхэд шаардлагатай тоног төхөөрөмж худалдан авахад нь санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэх.

17.3.Аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага нь Бие даан амьдрах чадавхыг дэмжих урт хугацааны үйлчилгээг энэ хуулийн 16.2-т заасан иргэн, хуулийн этгээдтэй хамтран хэрэгжүүлнэ.

17.4. Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нь Бие даан амьдрах чадавхыг дэмжих урт хугацааны үйлчилгээнд хамрагдсан өрх, иргэнийг энэ хуулийн 17.2.4-т заасан үйлчилгээ, дэмжлэгт холбон зуучлах арга хэмжээг тухайн орон нутагт үйл ажиллагаа явуулж байгаа бусад төрийн болон төрийн бус байгууллагатай хамтран хэрэгжүүлнэ.

17.5.Нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн согтуурах мансуурах донтой иргэнийг донтолтоос ангижруулах эмчилгээ, сэргээн засах тусламж, үйлчилгээнд зуучлан хамруулах, ганцаарчилсан болон бүлгийн зөвлөгөө, сэтгэл зүйн засал, сургалтад хамруулах, нийгэмшүүлэх, хөдөлмөрт бэлтгэх үйлчилгээг энэ хуулийн 16.2-т заасны дагуу сонгон шалгаруулж, гэрээлэн гүйцэтгүүлнэ.

17.6.Гэр оронгүй оршин суух тодорхой газаргүй өрх, иргэнийг илрүүлэх, түр хоноглох байранд байрлуулах, нийгмийн үйлчилгээнд холбон зуучлах, нийгэмшүүлэх, хөдөлмөрт бэлтгэх, гэр бүлд нь эргэн нэгтгэх үйлчилгээг энэ хуулийн 16.2-т заасны дагуу сонгон шалгаруулж, гэрээлэн гүйцэтгүүлнэ.

17.7.Энэ хуулийн 17.5, 17.6-д заасан үйлчилгээнд хамрагдах өрх, иргэнийг сум, хорооны нийгмийн халамжийн мэргэжилтэн, гэрээт байгууллагын нийгмийн ажилтан, Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуульд заасан Хамтарсан багтай хамтран илрүүлж, үйлчилгээ үзүүлнэ.

17.8.18 нас хүрээгүй байхдаа бүтэн өнчин болсон 18-24 насны иргэн, 5 ба түүнээс дээш жил хорих ял эдлээд суллагдсан иргэнийг гэр, хашаа, нийтийн байр зэрэг түр хугацаанд амьдрах сууцаар хангахад дэмжлэг үзүүлэх арга хэмжээг аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлаас баталсан журмын дагуу хэрэгжүүлж, орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлнэ.

18 дугаар зүйл.Асрамжийн үйлчилгээ

18.1.Асрамжийн үйлчилгээг иргэн, хуулийн этгээд үзүүлнэ.

18.2.Төрөөс үзүүлэх асрамжийн үйлчилгээнд дараах иргэнийг хамруулна:

18.2.1.тэжээн тэтгэх хүүхэдгүй, бие даан амьдрах чадваргүй, ганц бие ахмад настан;

18.2.2.тэжээн тэтгэх хүүхэдгүй, бие даан амьдрах чадваргүй, ганц бие хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн;

18.2.3.тэжээн тэтгэх хүүхэд нь хорих ангид ял эдэлж байгаа, ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй улмаас дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэх чадваргүй, эсхүл тэжээн тэтгэх хүүхэд нь тухайн ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний эсрэг хүчирхийлэл үйлдсэн нь тогтоогдсон бие даан амьдрах чадваргүй ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн;

18.2.4.Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 4.1.4-т заасан эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхэд.

18.3.Иргэн, хуулийн этгээд асрамжийн үйлчилгээг энэ хуулийн 18.2-т заасан төрийн асрамжийн үйлчилгээнд хамрагдаж байгаагаас бусад иргэний хүсэлтийн дагуу түр, байнгын гэсэн хэлбэрээр төлбөртэй, төлбөргүй, төлбөрийн хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр үзүүлж болно.

18.4.Хүүхдийн асрамжийн үйлчилгээ үзүүлж байгаа иргэн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаа нь ашгийн бус байна.

18.5.Асрамжийн үйлчилгээ үзүүлж байгаа иргэн, хуулийн этгээд нь үйлчлүүлэгчийн нас, эрүүл мэндийн байдал, онцлог хэрэгцээг харгалзан асрамжийн үйлчилгээг хууль тогтоомжид заасны дагуу төрөлжүүлэн үзүүлж болно.

18.6.Иргэн, хуулийн этгээд нь энэ хуулийн 18.3-т заасан иргэнд асрамжийн үйлчилгээ үзүүлэх тохиолдолд нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагатай Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуульд заасны дагуу гэрээ байгуулна.

18.7.Энэ хуулийн 18.6-д заасан гэрээт байгууллагад нэг үйлчлүүлэгчид үзүүлэх хувьсах болон үйлчилгээний зардлыг энэ хуулийн 18.2-т заасан үйлчлүүлэгчийн тооноос хамааран нийгмийн халамжийн сангаас санхүүжүүлнэ.

18.8.Байнгын асаргаа шаардлагатай хүнд энэ хуулийн 18.15-т заасан зардлыг 3 дахин нэмэгдүүлэн тооцно.

18.9.Энэ хуулийн 18.2.1, 18.2.2, 18.2.3-т заасан иргэнийг аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын, мөн хуулийн 18.2.4-т заасан хүүхдийг аймаг, дүүргийн хүүхэд, гэр бүлийн асуудал хариуцсан байгууллагын саналыг тус тус үндэслэн асрамжийн үйлчилгээнд хамруулах тухай шийдвэрийг аймаг, дүүргийн Засаг дарга гаргана.

18.10.Асрамжийн үйлчилгээнд хамрагдаж байгаа энэ хуулийн 18.2.1, 18.2.2, 18.2.3-т заасан иргэний нийгмийн халамжийн эсхүл нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн 50 хувийг өөрт нь олгож, 50 хувийг үйлчлүүлэгчийн эрүүл мэнд, хөгжил, оролцоог дэмжих үйл ажиллагаанд зарцуулна.

18.11.Асрамжийн үйлчилгээний стандартыг стандартчилал, техникийн зохицуулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага батална.

18.12.Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний асрамжийн үйлчилгээний магадлан итгэмжлэлийг нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага, Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 4.1.4-т заасан эрсдэлт нөхцөлд байгаа хүүхдийн асрамжийн үйлчилгээний магадлан итгэмжлэлийг хүүхэд, гэр бүлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага энэ хуулийн 18.11-д заасан стандартын шаардлагыг үндэслэн тус тус олгоно.

18.13.Нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь энэ хуулийн 18.2.1, 18.2.2, 18.2.3-т заасан иргэнд, асрамжийн үйлчилгээ үзүүлж байгаа байгууллага болон энэ хуулийн 18.3-т заасан иргэн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд мэргэжил арга зүйн дэмжлэг үзүүлж, үйл ажиллагааны хэрэгжилтэд хяналт, шалгалт хийнэ.

18.14.Хүүхэд, гэр бүлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь энэ хуулийн 18.2.4-т заасан хүүхдэд асрамжийн үйлчилгээ үзүүлж байгаа байгууллагын болон энэ хуулийн 18.3-т заасан иргэн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд мэргэжил арга зүйн дэмжлэг үзүүлж, үйл ажиллагааны хэрэгжилтэд хяналт, шалгалт хийнэ.

18.15.Энэ хуулийн 18.2, 18.3-т заасан үйлчилгээнд хамрагдах нэг үйлчлүүлэгчид ногдох хувьсах болон үйлчилгээний дараах зардлын хэмжээг санхүү, төсвийн болон нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хамтран батална:

18.15.1.хоол хүнс, хувцас, зөөлөн эдлэл;

- 18.15.2.эм, живх, ариун цэврийн болон эмнэлгийн туслах хэрэгсэл;
- 18.15.3.сургалтын хэрэглэгдэхүүн;
- 18.15.4.оршуулгын зардал;
- 18.15.5.асрамжийн газарт ирэх, буцах унааны зардал.

18.16.Асрамжийн үйлчилгээг үзүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулах журмыг нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

- 18.16.1.асрамжийн үйлчилгээнд хүүхэд, иргэнийг хамруулах, шилжүүлэх, гаргах;
- 18.16.2.төсөв, хөрөнгө, бусад хандив, тусламжийг бүртгэх, зарцуулах, тайлагнах, хяналт тавих;
- 18.16.3.асрамжийн байгууллагыг магадлан итгэмжлэх;
- 18.16.4.хувийн хэвшлийн асрамжийн газарт санхүүгийн дэмжлэг олгох, хяналт тавих.

18.17.Ахмад настны улсын асрамжийн байгууллага нь нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын харьяанд, орон нутагт үйл ажиллагаа явуулж байгаа улсын асрамжийн байгууллага нь тухайн аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын харьяанд ажиллана.

18.18.Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний улсын асрамжийн газар байгуулах асуудлыг Засгийн газар, бүсийн болон орон нутгийн асрамжийн газар байгуулах асуудлыг тухайн орон нутгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлаар хэлэлцэн шийдвэрлэнэ.

18.19.Улсын асрамжийн газрын урсгал зардал, цалин хөлсийг улсын төсвөөс, бүсийн болон орон нутгийн асрамжийн газарт орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлнэ.

18.20.Хүүхдийн асрамжийн газрын урсгал зардал, цалин хөлсийг улсын төсвөөс эсхүл хувийн хэвшил, олон улсын байгууллагын санхүүжилт, хандив тусламжаар санхүүжүүлж болно.

18.21.Хүүхдийн асрамжийн газарт хувийн хэвшил, олон улсын байгууллагаас олгосон санхүүжилт, хандив тусламжийг зориулалт бусаар зарцуулахгүй бөгөөд төсөв, зарцуулалтын тайлан нь ил тод, нээлттэй байна.

18.22.Хүүхдийн асрамжийн газарт хувийн хэвшил, олон улсын байгууллагаас олгосон санхүүжилт, хандив тусламжийг энэ хуулийн 18.20, 18.21-д зааснаас гадна хүүхдийн хөгжлийг дэмжих арга хэмжээ, хөрөнгө оруулалтад зарцуулна.

19 дүгээр зүйл.Гэнэтийн аюулт үзэгдэл, эрсдэлт нөхцөлөөс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөг бууруулах үйлчилгээ

19.1.Гамшгаас хамгаалах тухай хуулийн 4.1.2-т заасан хүчтэй цасан болон шороон шуурга, ган, зуд, үер, аянга, газар хөдлөлт, нуранги, хөрсний гулгалт үүсэх, гал түймэр, хүн, мал, амьтны гоц халдварт өвчин гарах, цар тахал, хортон шавж, мэрэгч тархах зэрэг аюулт үзэгдэлд нэрвэгдэж орон гэр, мал, аж ахуй зэрэг амьжиргааны эх үүсвэрээ алдсан нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай болон зорилтот өрх, иргэнийг эрсдэлт нөхцөлөөс урьдчилан сэргийлэх, үнэлгээнд үндэслэн гэнэтийн аюулт үзэгдэл, эрсдэлт нөхцөлийн сөрөг

нөлөөг бууруулах үйлчилгээг аймаг, сум, дүүргийн Засаг дарга, нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага, ажилтан хамтран үзүүлнэ.

19.2.Өрх, иргэнийг гэнэтийн аюулт үзэгдэл, эрсдэлт нөхцөлд өртөхөөс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор дараах үйлчилгээнээс сонгон үзүүлнэ:

19.2.1.эрсдэлийн үнэлгээг хийж, гэнэтийн аюулт үзэгдэл, эрсдэлт нөхцөл байдалд өртөж болзошгүй өрх, иргэнийг тодорхойлох, хэрэгцээг үнэлэх, хамрагдах боломжтой үйлчилгээний мэдээллийг гаргах цогц мэдээллийн эрт анхааруулах системийг ажиллуулах;

19.2.2.энэ хуулийн 19.2.1-д заасан эрт анхааруулах системийн хүрээнд эрсдэлийн зэрэг өндөртэй нийгмийн халамжийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай болон зорилтот өрх, иргэнд нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг 3 хүртэлх сарын хугацаагаар урьдчилан олгох;

19.2.3.энэ хуулийн 19.2.1-д заасан эрт анхааруулах системийн хүрээнд эрсдэлийн зэрэг өндөртэй нийгмийн халамжийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай болон зорилтот өрхийн хөдөлмөрийн насны хөдөлмөрийн чадвартай иргэдийг малын хашаа хороо барих, хадлан тэжээл бэлтгэх, суваг шуудуу ухах, гэр байшингаа дулаалах зэрэг урьдчилан сэргийлэх, бэлэн байдлыг хангах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, холбогдох сургалт зохион байгуулах, санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэхэд шаардагдах зардлыг хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангаас санхүүжүүлэн зохион байгуулах;

19.2.4.гамшиг, аюулт үзэгдлээс урьдчилан сэргийлэх, бэлэн байдлыг хангах, үйл ажиллагааг төлөвлөх, орон нутгийн өрх иргэдэд сургалт, сурталчилгаа зохион байгуулах, мэдээллээр хангах ажлыг хариуцан хэрэгжүүлэх.

19.3.Гэнэтийн аюулт үзэгдэл, эрсдэлт нөхцөлд өртсөн өрх, иргэнд сөрөг нөлөөг бууруулахад чиглэсэн дараах үйлчилгээг тухайн өрхийн нөхцөл байдал, онцлог хэрэгцээнд үндэслэн сонгон үзүүлнэ:

19.3.1.хүнс тэжээлийн дэмжлэг, халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, Гэр бүлийг дэмжих тухай хуульд заасан хүүхдийн мөнгөн дэмжлэгийн хэмжээг нэмэгдүүлэн олгох;

19.3.2.энэ хуулийн 19.3.1-д заасан халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, дэмжлэгт хамрагддаггүй өрх бол тухайн бүсийн амьжиргааны доод түвшинтэй тэнцэх хэмжээний тэтгэмжийг 6 хүртэлх сарын хугацаанд олгох;

19.3.3.гэнэтийн аюулт үзэгдэл, осолд нэрвэгдсэний улмаас орон гэргүй болсон, орон гэр нь цаашид амьдрах боломжгүй болсон, амьжиргааны эх үүсвэрээ алдсан өрхөд нэг удаагийн мөнгөн тусламж олгох;

19.3.4.Гэр бүлийн хөгжлийг дэмжих төвөөс сэтгэл зүйн болон холбогдох зөвлөгөө өгөх, мэдээллээр хангах;

19.3.5.хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих арга хэмжээнд хамруулах;

19.3.6.хүмүүнлэгийн болон бусад тусламж, арга хэмжээнд холбон зуучлах.

19.4.Энэ хуулийн 19.3.1, 19.3.2-т заасан дэмжлэг, халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийг нэмэгдүүлэн олгох хэмжээ, хамрах хүрээ, хугацааг Засгийн газар тогтоох бөгөөд зардлыг нийгмийн халамжийн сангаас зарцуулна.

19.5.Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг дарга нь гэнэтийн аюулт үзэгдэл, эрсдэлт нөхцөлийн сөрөг нөлөөг бууруулах үйлчилгээг онцгой байдал, ус цаг уур,

орчны хяналт шинжилгээ болон бусад холбогдох байгууллагатай мэдээлэл солилцож, хамтран хэрэгжүүлнэ.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН САН

20 дугаар зүйл.Нийгмийн халамжийн сан

20.1.Нийгмийн халамжийн сан нь мөнгөн хөрөнгийн сан байна.

21 дүгээр зүйл.Нийгмийн халамжийн сангийн орлогын эх үүсвэр

21.1.Нийгмийн халамжийн сангийн орлого дараах эх үүсвэрээс бүрдэнэ:

- 21.1.1.улсын төсвөөс олгох хөрөнгө;
- 21.1.2.орон нутгийн төсвөөс олгох хөрөнгө;
- 21.1.3.олон улсын байгууллага, гадаад улсаас өгсөн хандив, тусламж;
- 21.1.4.аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнээс өгсөн хандив, тусламж;
- 21.1.5.зорилтот өрх, иргэнд үзүүлэх нийгмийн халамжийн арга хэмжээг нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагаар дамжуулан хэрэгжүүлэхэд бусад сангаас санхүүжүүлэх хөрөнгө;
- 21.1.6.бусад эх үүсвэр.

21.2.Нийгмийн халамжийн санд улс, орон нутгийн төсвөөс олгох хөрөнгийн хэмжээг Засгийн газрын саналыг үндэслэн Улсын Их Хурал жил бүрийн Төсвийн тухай хуулиар тогтооно.

21.3.Нийгмийн халамжийн сангийн орлого бүх төрлийн татвар, хураамжаас чөлөөлөгдөнө.

22 дугаар зүйл.Нийгмийн халамжийн сангийн зарцуулалт

22.1.Нийгмийн халамжийн сангийн хөрөнгийг дараах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна:

- 22.1.1.халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж;
- 22.1.2.нийгмийн халамжийн дэмжлэг;
- 22.1.3.нийгмийн халамжийн үйлчилгээ;
- 22.1.4.Ахмад настны тухай, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуульд заасан тусламж, дэмжлэг, хөнгөлөлт, үйлчилгээ;
- 22.1.5.шинэ төрлийн үйлчилгээ турших болон хууль тогтоомжийн өөрчлөлтийн улмаас нийгмийн халамжаас хасагдсан иргэнд үзүүлэх үйлчилгээний;
- 22.1.6.нийгмийн халамжийн салбарын хүний нөөцийг чадавхжуулах, мэргэшүүлэх сургалтын;
- 22.1.7.нийгмийн халамжийн бүртгэл, мэдээллийн санг бүрдүүлэх, хөгжүүлэх;
- 22.1.8.өрхийн амьжиргааны түвшин тогтоох, дахин үнэлэх, өрхийн мэдээллийн сан бүрдүүлэх, шинэчлэх;
- 22.1.9.нийгмийн халамжийн бодлого, үр нөлөө, үйл ажиллагаанд судалгаа, шинжилгээ, хяналт, үнэлгээ хийх;
- 22.1.10.хууль тогтоомжид заасан бусад.

22.2.Нийгмийн халамжийн сангийн хөрөнгийг зориулалт бусаар зарцуулахыг хориглоно.

23 дүгээр зүйл.Нийгмийн халамжийн сангийн тайлан тэнцэл гаргах, тайлагнах

23.1.Нийгмийн халамжийн сангийн орлого, зарлагын мэдээ, тайланг доор дурдсан хугацаанд гаргаж тайлагнана:

23.1.1.аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага тухайн сарын мэдээг дараа сарын 2-ны, тухайн жилийн эхний хагас жилийн тайланг 7 дугаар сарын 15-ны, жилийн эцсийн тайланг дараа оны 1 дүгээр сарын 25-ны өдрийн дотор тус тус гаргаж нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад хүргүүлэх;

23.1.2.нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага тухайн сарын мэдээг дараа сарын 5-ны, тухайн жилийн эхний хагас жилийн тайланг 7 дугаар сарын 25-ны, жилийн эцсийн тайланг дараа оны 3 дугаар сарын 25-ны өдрийн дотор гаргаж нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тус тус хүргүүлэх.

23.2.Нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь нийгмийн халамжийн сангийн жилийн эцсийн нэгдсэн тайланг хянан төрийн аудитын байгууллагад хүргүүлж, дүгнэлт гаргуулна.

23.3.Нийгмийн халамжийн сангийн мэдээ, тайлангийн маягтын загварыг Үндэсний статистикийн хорооны зөвшөөрснөөр санхүү, төсвийн болон нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хамтран батална.

ЗУРГААДУГААР БҮЛЭГ НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ УДИРДЛАГА, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

24 дүгээр зүйл. Нийгмийн халамжийн үйл ажиллагааны удирдлага

24.1.Нийгмийн халамжийн үйл ажиллагааг улсын хэмжээнд нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн, орон нутагт тухайн шатны Засаг дарга эрх хэмжээний хүрээнд удирдан зохион байгуулна.

25 дугаар зүйл.Нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын тогтолцоо

25.1.Нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын тогтолцоо нь нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага, аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага, нийгмийн халамжийн улсын байцаагч, сум, хорооны нийгмийн халамжийн мэргэжилтнээс бүрдэнэ.

25.2.Сум, хороонд ажиллах нийгмийн халамжийн мэргэжилтний орон тоог тогтоох шалгуур үзүүлэлт, аргачлалыг тухайн засаг захиргааны нэгжийн нийт хүн ам болон зорилтот өрх, иргэний тоо, ядуурлын түвшин, орон нутгийн онцлогийг харгалзан Засгийн газар батална.

26 дугаар зүйл.Нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын бүрэн эрх

26.1.Нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь Монгол Улсын яамны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлд заасан яамны нийтлэг эрхлэх асуудлаас гадна дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

26.1.1.улс орны эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн нийтлэг зорилтыг тодорхойлоход нийгмийн халамжийн үйл ажиллагааг хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаатай уялдуулан иргэдийн амьжиргааг дээшлүүлэх асуудлыг тусгах, салбар хоорондын зохицуулалтыг хангах;

26.1.2.нутгийн захиргааны байгууллага, иргэн, хуулийн этгээдийн нийгмийн халамжийн чиглэлээр явуулж байгаа үйл ажиллагааг салбарын хөгжлийн бодлоготой уялдуулан зохицуулах;

26.1.3.гадаад улстай нийгмийн халамжийн асуудлаар олон улсын гэрээ, хэлэлцээр байгуулах, гэрээ конвенцод нэгдэх асуудлыг судлах, шийдвэрлүүлэх.

27 дугаар зүйл.Нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын бүрэн эрх

27.1.Нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь Засгийн газрын агентлагийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлд заасан агентлагийн нийтлэг эрхлэх асуудлаас гадна дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

27.1.1.нийгмийн халамжийн хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг улсын хэмжээнд зохион байгуулж, хэрэгжилтийг нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнд тайлагнах;

27.1.2.аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын болон сум, хорооны нийгмийн халамжийн мэргэжилтнийг мэргэжил, арга зүйн удирдлагаар хангах, тасралтгүй сургах, мэргэшүүлэх, хүний нөөцийн хөгжлийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэх;

27.1.3.Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 71.2 дахь хэсэгт заасан гэрээний хэрэгжилтийг хангахад бүх шатны Засаг дарга нарт мэргэжил арга зүйн туслалцаа үзүүлэх;

27.1.4.нийгмийн халамжийн үйлчилгээг хэрэгжүүлж байгаа иргэн, хуулийн этгээдийг мэргэжил арга зүйгээр хангах, үйлчлүүлэгчийн сэтгэл ханамжийн үнэлгээг нэгтгэн авч үр дүнг тооцох, үйл ажиллагаанд нь хяналт тавих;

27.1.5. өргөдөл, гомдлыг хүлээн авч, шийдвэрлэх нэгдсэн тогтолцоог бүрдүүлэх, нийгмийн халамжийн арга хэмжээнд хамрагдсан иргэний сэтгэл ханамжийн үнэлгээг тогтмол авч, үйл ажиллагаагаа сайжруулахад ашиглах;

27.1.6.нийгмийн халамжийн талаар иргэд, олон нийттэй харилцах стратеги төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх;

27.1.7.нийгмийн халамжийн мэдээллийн сан бүрдүүлэх, хадгалах, аюулгүй байдлыг хангах, технологийн дэвшлийг үйлчилгээнд нэвтрүүлэх, тооцоо, судалгаа боловсруулахад шаардлагатай тоон мэдээллээр төрийн захиргааны төв байгууллагыг шуурхай хангах.

27.2.Нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь нийгмийн халамжийн мэдээллийн сан бүрдүүлэх, хадгалах, аюулгүй байдлыг

хангах, технологийн дэвшлийг үйлчилгээнд нэвтрүүлэх, тооцоо, судалгаа боловсруулах чиг үүрэг бүхий мэдээллийн технологийн нэгжтэй байна.

27.3.Аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын чиг үүргийг нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын дарга батална.

27.4.Аймаг, дүүргийн Засаг дарга нь тухайн аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын даргыг нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын даргатай зөвшилцөн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагад гурваас доошгүй жил ажилласан төрийн албан хаагчдаас Төрийн албаны тухай хуульд заасны дагуу сонгон шалгаруулж томилж, чөлөөлнө.

28 дугаар зүйл. Аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын бүрэн эрх

28.1.Аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага нь дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

28.1.1.нийгмийн халамжийн хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх, халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, тусламж, дэмжлэг, хөнгөлөлт олгох, үйлчилгээ үзүүлэх ажлыг хариуцсан нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд зохион байгуулах, тухайн орон нутгийн Засаг даргад болон нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад тайлагнах;

28.1.2.нийгмийн халамжийн анхан шатны маягт болон нягтлан бодох бүртгэлийг хөтлөх, нийгмийн халамжийн сангийн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан, мэдээ гаргах, төсвийн төсөл, төсөөллийн саналыг боловсруулж нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад хүргүүлэх;

28.1.3.нийгмийн халамжийн хууль тогтоомжоор хүлээсэн үүргийн биелэлтэд хяналт шалгалт хийх, илэрсэн зөрчлийг арилгуулах, нийгмийн халамжид хамрагдах шаардлагатай боловч хамрагдаж чадаагүй зорилтот өрх иргэнийг хамруулах арга хэмжээ авах;

28.1.4.сум, хорооны нийгмийн халамжийн мэргэжилтнийг энэ хуулийн 4.1.17-д заасны дагуу мэргэжлийн удирдлага, арга зүйгээр хангах, мэдлэг чадварыг дээшлүүлэх чиглэлээр сургалт зохион байгуулах, зөвлөн туслах, ажлын үр дүн, үнэлгээнд үндэслэн шагнаж урамшуулах;

28.1.5.нийгмийн халамжийн үйлчилгээ үзүүлж байгаа иргэн, хуулийн этгээдэд мэргэжил, арга зүйн туслалцаа үзүүлэх, гэрээгээр хүлээсэн үүргийн хэрэгжилтэд хяналт тавих, дүгнэх, сайн туршлагыг дэлгэрүүлэх;

28.1.6.нийгмийн халамжийн цахим мэдээллийн сан бүрдүүлэх, хадгалах, аюулгүй байдлыг хангах, цахим архивын үйлчилгээ үзүүлэх;

28.1.7.нийгмийн халамжийн арга хэмжээг сайжруулах, халамжийн байгууллагын үйл ажиллагааг боловсронгуй болгох талаар санал боловсруулж дээд шатны байгууллагад хүргүүлэх;

28.1.8.нийгмийн халамжийн арга хэмжээний талаар иргэн, олон нийтэд зөв мэдлэг, мэдээлэл өгөх чиглэлээр сургалт, сурталчилгаа хийх;

28.1.9.нийгмийн халамжийн хууль тогтоомжийн хэрэгжилт, халамжийн байгууллага, ажилтны үйл ажиллагаатай холбоотой иргэд, байгууллагаас ирүүлсэн санал, хүсэлт, өргөдөл, гомдлыг хүлээн авч шийдвэрлэх;

28.1.10.тухайн орон нутагт нийгмийн халамжийн үйлчилгээг гэрээлэн гүйцэтгэсэн иргэн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааны болон санхүүгийн тайланг

хэлэлцэж дүгнэлт өгөх, дараа жилд хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал, зөвлөмж гаргах, иргэний эрх ашгийг хохироосон бол тухайн байгууллагын гэрээг цуцлах арга хэмжээ авах;

28.1.11.хуульд заасан бусад чиг үүрэг.

29 дүгээр зүйл.Нийгмийн халамжийн мэргэжилтэн

29.1.Нийгмийн ажлын мэргэжлээр дээд боловсрол эзэмшсэн иргэнийг сум, хорооны нийгмийн халамжийн мэргэжилтнээр ажиллуулна.

29.2.Нийгмийн халамжийн мэргэжилтэнд тавигдах шаардлага, ёс зүйн дүрмийг нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

29.3.Сумын Засаг дарга нь сумын нийгмийн халамжийн мэргэжилтнийг тухайн аймгийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын даргатай зөвшилцөн, дүүргийн Засаг дарга нь хорооны нийгмийн халамжийн мэргэжилтнийг тухайн дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын даргатай зөвшилцөн Төрийн албаны тухай хуульд заасны дагуу томилж, чөлөөлнө.

29.4.Нийгмийн халамжийн мэргэжилтэн дараах эрх, үүрэгтэй:

29.4.1.нийгмийн халамжийн арга хэмжээнд хамрагдах зорилтот өрх, иргэний хүсэлтийг хүлээн авч, шийдвэрлүүлэх;

29.4.2.нийгмийн халамжийн арга хэмжээнд хамрагдсан зорилтот өрх, иргэнийг бүртгэх;

29.4.3.зорилтот өрх, иргэнийг амьжиргаагаа дээшлүүлэх чадавхтай болоход нь туслах чиглэлээр зөвлөгөө өгөх, сургалт зохион байгуулах, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих болон нийгмийн бусад үйлчилгээнд холбон зуучлах;

29.4.4.зорилтот өрх, иргэний амьжиргааг дээшлүүлэх, хөдөлмөр эрхлүүлэх, ядуурлыг бууруулах хөтөлбөр, арга хэмжээнд хамруулах ажлыг орон нутгийн захиргааны байгууллагатай хамтран зохион байгуулах;

29.4.5.нийгмийн халамжийн арга хэмжээнд хамрагдах шаардлагатай боловч хамрагдахгүй байгаа зорилтот өрх, иргэнийг илрүүлэх, нөхцөл байдлын үнэлгээ хийх;

29.4.6.нийгмийн халамжийн арга хэмжээнд хамрагдаж байгаа зорилтот өрх, иргэний амьдралтай газар дээр нь танилцах, нөхцөл байдлын үнэлгээ хийх, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих болон гэрээт байгууллагаас үзүүлэх үйлчилгээнд хамрагдаж байгаа эсэхэд хяналт тавих, цаашид авах арга хэмжээний талаарх санал, тайлбарыг дээд шатны байгууллагад хүргүүлэх;

29.4.7.иргэнд нийгмийн халамжийн арга хэмжээний зорилт, нөхцөл, шалгуур болон нийгмийн халамжийн чиглэлээр үйлчилгээ үзүүлдэг иргэн, хуулийн этгээдийн талаар мэдээлэл өгөх;

29.4.8.гэрээгээр нийгмийн халамжийн үйлчилгээ үзүүлж байгаа иргэн, хуулийн этгээдэд мэргэжил, арга зүйн туслалцаа үзүүлэх, үйл ажиллагаанд хяналт тавих, шаардлагатай мэдээ, судалгаа, санхүүгийн тайлан түүнтэй холбоотой баримт, тайлбар, лавлагааг гаргуулан авах;

29.4.9.нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаатай холбоотой иргэн, байгууллагаас ирсэн өргөдөл, гомдлыг судлан шийдвэрлэх, шаардлагатай бол дээд шатны байгууллагад уламжлан шийдвэрлүүлэх;

29.4.10.нийгмийн халамжийн мэргэжилтэнд хандсан хувь хүний нууцыг хадгалах;

29.4.11.мэргэжил, ур чадвараа сайжруулах, тасралтгүй суралцах,

29.4.12.ажил мэргэжлийн онцлогоос шалтгаалан нийгмийн халамжийн мэргэжилтний тусгай өрөө эсхүл тусгаарлалт бүхий ажлын байр болон шаардлагатай техник, тоног төхөөрөмжөөр хангагдах;

29.4.13.энэ хуулийн 29.4.6-д заасан болон бусад үйл ажиллагааны онцлогийг харгалзан үйл ажиллагааны зардлын дэмжлэг үзүүлэх;

29.4.14.хууль тогтоомж болон мэргэжлийн ёс зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн үйлдэл гүйцэтгэхээс татгалзах.

29.5.Нийгмийн халамжийн мэргэжилтэн нь энэ хуулийн 29.4-т заасан эрх, үүргийг хэрэгжүүлэхдээ тухайн сум, хорооны сургуулийн, эрүүл мэндийн, хүүхэд, гэр бүлийн, хөгжлийн асуудал хариуцсан нийгмийн ажилтантай хамтран ажиллана.

30 дугаар зүйл.Нийгмийн халамжийн хяналт

30.1.Нийгмийн халамжийн хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд тавих хяналтыг энэ хууль, Төрийн хяналт шалгалтын тухай хууль болон холбогдох бусад хуулийн дагуу нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, хяналт шалгалт хэрэгжүүлэх эрх бүхий байгууллага, нийгмийн халамжийн улсын ерөнхий байцаагч, улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагч (цаашид “нийгмийн халамжийн улсын байцаагч” гэх)-тай байна.

30.2.Нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын дарга нь нийгмийн халамжийн улсын ерөнхий байцаагч байна.

30.3.Нийгмийн халамжийн улсын байцаагчийн эрхийг Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн 10.5-д заасны дагуу нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн олгож, цуцална.

30.4.Нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын үндсэн чиг үүргийн нэгжийн дарга, аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын дарга нь нийгмийн халамжийн улсын ахлах байцаагч байна.

30.5.Нийгмийн халамжийн улсын байцаагч нь нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага эсхүл аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагад 5-аас доошгүй жил ажилласан, ёс зүйн зөрчил гаргаагүй, нийгмийн халамжийн улсын байцаагчийн эрх олгох шалгалтад тэнцсэн байна.

30.6.Нийгмийн халамжийн улсын байцаагч нь Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуульд заасан бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ.

31 дүгээр зүйл.Нийгмийн халамжийн улсын байцаагчид хориглох зүйл

31.1.Нийгмийн халамжийн улсын байцаагчийн үйл ажиллагаанд дараах зүйлийг хориглоно:

31.1.1.удирдамж, томилолтгүйгээр хяналт шалгалт хийх;

31.1.2.нийгмийн халамжийн улсын байцаагчийн акт, албан шаардлага болон бусад баримт бичгийн хэвлэмэл хуудас, маягтыг үрэгдүүлэх, хууль бусаар хэвлэн ашиглах, хүчингүй буюу хуурамч хуудас хэрэглэх;

31.1.3.нийгмийн халамжийн улсын байцаагчийн гарын үсэг, тэмдгээр баталгаажаагүй акт, бусад баримт бичгийг иргэн, хуулийн этгээдэд урьдчилан танилцуулах, зөвшөөрүүлэхээр албадах;

31.1.4.иргэн, хуулийн этгээд болон нийгмийн халамжийн улсын байцаагчийн гарын үсэг, тэмдгээр баталгаажсан акт, бусад баримт бичгийг засварлах, өөрчлөх;

31.1.5.иргэн, хуулийн этгээдэд хууль бус зөвлөгөө өгөх, хууль тогтоомжийг буруугаар тайлбарлах, хууль тогтоомж зөрчихийг зөвлөх, ятгах, тулгах, шаардах;

31.1.6.иргэн, хуулийн этгээдээс бичгээр гаргасан өргөдөл, гомдол, мэдээллийг албан хэрэг хөтлөлтийн нэгдсэн бүртгэлд бүртгэхгүй байх, уг бүртгэлд бүртгэгдээгүй өргөдөл, гомдол, мэдээллийг шалгаж шийдвэрлэх;

31.1.7.нийгмийн халамжийн мэдээллийн сангийн мэдээллийг хууль бусаар өөрчлөх, засварлах, устгах, сэргээх, хуурамч мэдээлэл оруулах, лавлагааг хуурамчаар гаргах, энэ талаар бусдад боломж олгох, улсын байцаагчийн үнэмлэх, тэмдгийг хууль бусаар ашиглах, бусдад хэрэглүүлэх;

31.1.8.албан үүргээ гүйцэтгэх явцад байгууллагын болон хувь хүний хуулиар хамгаалагдсан нууцыг задруулах, түүнийг хувийн ашиг сонирхлын төлөө ашиглах, хяналт шалгалтын дүн, албан ёсны шийдвэр гараагүй байхад аливаа асуудлын талаар байр сууриа илэрхийлэх, мэдээ, мэдээллийг задруулах;

31.1.9.албан тушаалын эрх мэдлээ хувийн ашиг хонжоо олоход урвуулан ашиглах, бусдад давуу байдал олгох, иргэн, хуулийн этгээдээс тэрхүү хууль бус давуу байдлыг олж авах үйлдэл, эс үйлдэхүй гаргах;

31.1.10.хууль тогтоомжид заасан бусад хориглох зүйл.

32 дугаар зүйл.Нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага, асрамжийн байгууллагын ажилтны цалин хөлс, мэргэшлийн зэрэг

32.1.Нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага, асрамжийн байгууллагын ажилтанд ажил мэргэжлийн онцлог, чиг үүрэг, ур чадвараас мэргэшлийн зэрэг олгоно.

32.2.Энэ хуулийн 32.1-д заасан ажилтанд мэргэшлийн зэрэг олгох, хүчингүй болгох журмыг нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

32.3.Сум, хорооны нийгмийн халамжийн мэргэжилтэн, халамж, асрамжийн үйлчилгээний байгууллагын нийгмийн ажилтан, сэтгэл зүйч, согог зүйч, засалч, асрагчид ажлын гүйцэтгэлийн үнэлгээ, улирлын ажлын үр дүнг үндэслэн эрх бүхий албан тушаалтан мөнгөн урамшуулал олгож болно.

ДОЛООДУГААР БҮЛЭГ ИРГЭН, ХУУЛИЙН ЭТГЭЭД, АЛБАН ТУШААЛТНЫ ХҮЛЭЭХ ҮҮРЭГ

33 дугаар зүйл.Иргэн, хуулийн этгээдийн хүлээх үүрэг

33.1.Нийгмийн халамжийн арга хэмжээнд хамрагдаж байгаа зорилтот өрх, иргэн дараах үүргийг хүлээнэ:

33.1.1.өрхөд шинээр хүүхэд төрсөн, үрчлэн авсан, өрхийн гишүүн нас барсан, эсхүл шилжиж ам бүлийн тоонд өөрчлөлт орсон бол сум, хорооны нийгмийн халамжийн мэргэжилтэнд 14 хоногийн дотор мэдэгдэх;

33.1.2.нийгмийн халамжийн арга хэмжээнд хамрагдахдаа нийгмийн халамжийн хууль тогтоомжид заасан нөхцөл, шалгуурыг хангаж байгаа эсэхээ үнэн зөв мэдээлэх;

33.1.3.орон нутгаас зохион байгуулсан хөдөлмөр эрхлэлтийн болон нийтийг хамарсан үйл ажиллагаанд оролцох.

33.2.Иргэн нийгмийн халамжийн арга хэмжээнд хамрагдах шаардлагатай зорилтот өрх, иргэний талаар мэдсэн тохиолдолд тухайн орон нутгийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага, нийгмийн халамжийн мэргэжилтэн, нутгийн захиргааны байгууллагад мэдэгдэнэ.

33.3.Иргэн, хуулийн этгээд нь нийгмийн хариуцлагын хүрээнд зорилтот өрх, иргэнд чиглэсэн сайн дурын үйл ажиллагаа зохион байгуулж, дэмжлэг үзүүлж болно.

33.4.Үндэсний статистикийн хороо, улсын бүртгэл, татвар, боловсрол, эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын зэрэг асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага, албан тушаалтан нь нийгмийн халамжид хамрагдах зорилгоор амьжиргааны түвшнээ үнэлүүлэх хүсэлт гаргасан өрх, иргэний холбогдох мэдээллийг нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад тухай бүр үнэ төлбөргүй, шуурхай гаргаж өгөх, мэдээллээр хангах үүрэг хүлээнэ.

34 дүгээр зүйл.Бүх шатны Засаг даргын хүлээх үүрэг

34.1.Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нь орон нутгийн хөгжлийн бодлоготой уялдуулан нутаг дэвсгэрийн хүн амын ядуурал, ажилгүйдлийг бууруулах хөтөлбөр, арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

34.2.Энэ хуулийн 34.1-д заасан зорилтыг хэрэгжүүлэхэд иргэн, хуулийн этгээдийг татан оролцуулж, санал санаачилгыг дэмжиж, хамтран ажиллана.

34.3.Сум, дүүрэг, баг, хорооны Засаг дарга нь энэ хуулийн 34.1-д заасан арга хэмжээний хэрэгжилтийг зохион байгуулж, төрийн болон төрийн бус байгууллага, олон улсын байгууллагын төсөл, хөтөлбөр нийгмийн бусад үйлчилгээнд зорилтот өрх, иргэнийг тэргүүн ээлжид хамруулна.

34.4.Сум, дүүрэг, баг, хорооны Засаг дарга нь тухайн орон нутгийн зорилтот өрх, иргэнд энэ хуулийн 16.1-д заасан үйлчилгээ үзүүлэхэд нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага, ажилтанд дэмжлэг үзүүлж ажиллана.

34.5.Сум, дүүрэг, баг хорооны Засаг дарга нь тухайн нутаг дэвсгэртээ энэ хуулийн 16.1-д заасан үйлчилгээг үзүүлэхэд иргэн, хуулийн этгээдэд үзүүлэх байр болон хууль тогтоомжид заасны дагуу дэмжлэг, туслалцаа үзүүлнэ.

34.6.Баг, хорооны Засаг дарга нь зорилтот өрх, иргэнийг үнэн зөв тодорхойлж нийгмийн халамжийн болон нийгмийн бусад үйлчилгээнд хамрагдахад дэмжлэг үзүүлнэ.

НАЙМДУГААР БҮЛЭГ НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН САН

35 дугаар зүйл.Нийгмийн халамжийн мэдээллийн сан

35.1.Нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага нь нийгмийн халамжийн арга хэмжээг хүргэх, хүн амын өсөлтийг дэмжихэд чиглэсэн мөнгөн дэмжлэг олгох, нийгмийн халамжийн сангийн орлого, зарлагыг тооцох, зорилтот, өрх иргэнийг тодорхойлох зорилгоор эдийн засаг, амьдрах орчин, эрүүл мэнд, боловсролын мэдээлэл болон бусад мэдээллийг агуулсан мэдээллийн сан (цаашид “мэдээллийн сан” гэх)-тай байна.

35.2.Энэ хуулийн 35.1-д заасан мэдээллийн сангийн мэдээллийг бүрдүүлэх, шинэчлэх, хяналт шалгалт хийхэд Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуульд заасан суурь, төрөлжсөн болон байгууллагын мэдээллийн санг ашиглана.

35.3.Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийн 6.2-т заасан мэдээлэл хариуцагчийн үүргийг нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага хэрэгжүүлнэ.

35.4.Аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага нь мэдээллийн санд бүртгэж байгаа мэдээллийн үнэн зөв байдлыг хариуцна.

35.5.Мэдээллийн санг нийгмийн халамжийн сан болон улсын төсвөөс олгосон санхүүжилтийн мэдээ, тайлан гаргах, тооцоо, судалгаа хийх, нэг өрхөд үзүүлж байгаа мөнгөн дэмжлэгийн хэмжээг тооцох, хяналт тавихад ашиглана.

35.6.Энэ хуулийн 6.1-д заасан арга хэмжээ болон бусад хууль тогтоомжийн дагуу өрхөд төрөөс олгож байгаа нийт мөнгөн тэтгэвэр, тэтгэмж, тусламжийн нэг гишүүнд сард ногдох дээд хязгаарыг тухайн өрхийн амьжиргааны түвшинтэй уялдуулан ялгаатай тогтоох бөгөөд аргачлалыг санхүү төсвийн болон нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хамтран батална.

35.7.Мэдээллийн сангийн мэдээллийг устгах, хууль тогтоомжид өөрөөр заагаагүй бол өөрчлөх, дамжуулах, зориулалтын бусаар ашиглах, хуулбарлахыг хориглоно.

35.8.Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хориглосноос бусад мэдээлэл нийтэд ил тод, нээлттэй байна.

35.9.Мэдээллийн санг бүрдүүлэх, хадгалах, ашиглах, мэдээлэлд хяналт тавих, түүний аюулгүй байдлыг хангах журмыг нийгмийн халамжийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын дарга батална.

ЕСДҮГЭЭР БҮЛЭГ БУСАД ЗҮЙЛ

36 дугаар зүйл.Шилжилтийн үеийн зохицуулалт

36.1.Нийгмийн халамжийн сангаас 2027 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс өмнө тэтгэвэр тогтоолгосон 18 хүртэлх насны дөрөв ба түүнээс дээш хүүхэдтэй, өрх толгойлсон 45 насанд хүрсэн эх, 50 насанд хүрсэн эцгийн халамжийн тэтгэврийн эрхийг дуусах хүртэлх хугацаанд хэвээр хадгална.

36.2.Нийгмийн нийгмийн халамжийн сангаас 2027 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс өмнө ахмад настныг асарч байгаа иргэнд олгож байсан тэтгэмжийг сунгах хүртэлх хугацаанд эрхийг хэвээр хадгалж, хугацаагүй тогтоолгосон иргэдийг дахин тодорхойлох хүртэлх хугацаанд хэвээр хадгална.

36.3.Энэ хуулийг дагаж мөрдөхөөс өмнө сум, хороонд халамжийн нийгмийн ажилтнаар ажиллаж байсан төрийн захиргааны албан хаагчид энэ хуулийн 30.1 дэх хэсэг хамаарахгүй.

37 дугаар зүйл. Хууль бус үйл ажиллагааг хориглох

37.1.Халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж авагч хуурамч баримт бичиг бүрдүүлсний улмаас илүү олгогдсон тэтгэвэр, тэтгэмжийг нөхөн төлүүлэх тухай шүүхийн шийдвэр, эсхүл улсын байцаагчийн шийдвэр гарсан бол суутгал хийнэ.

37.2.Суутгалын хэмжээ нь тухайн иргэний сарын халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн хэмжээний 50 хувиас хэтэрч болохгүй.

37.3.Энэ хуулийн 37.1-д зааснаас бусад тохиолдолд иргэний халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжээс суутгал хийх, барьцаалахыг хориглоно.

37.4.Улс төрийн нам, эвсэл, нэр дэвшигч, хууль санаачлагч нь өрх, иргэнд нийгмийн халамжийн аливаа төрлийн хөтөлбөр, арга хэмжээг олгохоор улс төрийн амлалт өгөх, сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр боловсруулах, олон нийтэд зарлах болон нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын саналыг үндэслэхгүйгээр хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах, өргөн барих, төсөвт тусган хэрэгжүүлэхийг хориглоно.

38 дугаар зүйл. Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

38.1.Энэ хуулийг зөрчсөн төрийн албан хаагчийн үйлдэл нь гэмт хэргийн шинжгүй бол Төрийн албаны тухай хууль болон Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

38.2.Энэ хуулийг зөрчсөн иргэн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

38.3.Нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага, Эрүүл мэндийн магадлалын зөвлөл, Эмнэлэг хяналтын комиссоос халамжид хамрагдах иргэнийг буруу тодорхойлж, хамрагдах шаардлагагүй иргэн халамжид хамрагдсан нь илэрсэн тохиолдолд буруутай этгээдэд холбогдох хуульд заасны дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

39 дүгээр зүйл. Хууль хүчин төгөлдөр болох

39.1.Энэ хуулийг 2027 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.